

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 17.5.2017; STM090:00/2016

Asia

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta; UM:n lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt ulkoasiainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Ulkoasiainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksen tavoitteet

Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (SopS 26 ja 27/2016, jäljempänä vammaissopimus). Sopimus tuli Suomen osalta voimaan 10.6.2016. Sopimuksen keskeisinä periaatteina ovat muun muassa henkilöiden synnynnäisen arvon, yksilöllisen itsemääräämisoikeuden, mukaan lukien vapaus tehdä omat valintansa, ja riippumattomuuden kunnioittaminen; syrjimättömyys; ja täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan. Ulkoasiainministeriö tukee esityksen vammaissopimuksen mukaisia tavoitteita toteuttaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistää vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta. Ulkoasiainministeriö pitää tärkeänä myös vammaisten henkilöiden keskinäisen yhdenvertaisuuden ja yhtäläisten oikeuksien edistämistä vamman laadusta ja henkilön asuinpaikasta riippumatta.

Soveltamisala

Vammaissopimuksen 1 artiklan mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ehdotettua lakia sovellettaisiin henkilöön, joka tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea suoriutukseen tavanomaisessa elämässä. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteissa todetaan, että vammaisuuden kuvaamisen lähtökohtana olisivat henkilön suhde ja mahdollisuudet osallistua ympäröivään yhteiskuntaan, ei lääketieteellinen diagnoosipohjainen määrittely. Ulkoasiainministeriö tukee tätä lähestymistapaa. Ulkoasiainministeriö pitää tärkeänä esityksessä esil-

le tuodun mukaisesti, että välttämättömyys tässä yhteydessä ei tarkoita vain elämisen perusedellytysten täyttymistä, vaan vammaisten henkilöiden täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisen mahdollistamista yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Esityksen mukaan lain soveltamisalan piiriin eivät kuuluisi avun ja tuen tarpeet, jotka ovat seurausta pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä ja iän myötä ilmaantuneista toimintarajoitteista. Ulkoasiainministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti, että ikääntyminen ei automaattisesti sulje henkilöä vammaispalvelujen ulkopuolelle.

Kansainvälinen kehitys

Esityksen jaksossa 2.3 on tuotu kattavasti esille kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia.

Vammaissopimuksen määräykset on huomioitu laajasti esitystä valmisteltaessa. Vammaissopimuksen osalta ulkoasiainministeriö esittää huomiotavaksi kansainvälistä kehitystä koskevassa jaksossa myös sopimuksen 7 artiklan (vammaiset lapset) sekä 23 artiklan (kodin ja perheen kunnioittaminen).

Lisäksi ulkoasiainministeriö toteaa, että YK:n vammaisten oikeuksien erityisraportoija on antanut vuonna 2016 raportin ihmisoikeusneuvostolle vammaisille henkilöille tarjottavasta tuesta (A/HRC/34/58).

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59 ja 60/1991) osalta ulkoasiainministeriö pyytää kiinnittämään huomiota sopimuksen valinnaisia pöytäkirjoja koskevaan kappaleeseen. Valitusmenettelyä koskeva valinnainen pöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan huhtikuussa 2014. Suomi on ratifioinut valinnaisen pöytäkirjan ja se on tullut Suomen osalta voimaan 12.2.2016. Ulkoasiainministeriö esittää päivitettäväksi esitystä tältä osin. Lisäksi ulkoasiainministeriö toteaa, että lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpanoa valvova lapsen oikeuksien komitea on antanut vuonna 2007 yleiskommentin vammaisten lasten oikeuksista (yleiskommentti nro 9, CRC/C/GC/9). Yleiskommentissa käsitellään muun muassa vammaisten lasten oikeutta terveyteen, ennalta ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea. Yleiskommentit ovat tärkeitä tulkinnan välineitä sopimuksen sisällön ymmärtämiseksi ja sopimusvelvoitteiden toteuttamisessa.

Esityksen jaksossa 4.7 todetaan, että esityksellä vastataan myös lapsen oikeuksien komitean 23 artiklaan liittyvässä yleisessä huomautuksessa jäsenvaltioille annettuun huomautukseen. Ulkoasiainministeriö toteaa, että on epäselvää, mihin tässä viitataan. Samoin 6 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan lapsen oikeuksien komiteaan, muttei tuoda tarkemmin esille, viitataanko kohdassa esimerkiksi komitean antamiin yleiskommentteihin vai komitean Suomelle antamiin loppupäätelmiin ja suosituksiin. Ulkoasiainministeriö esittää, että perusteluja täydennetään tältä osin.

Kansainvälistä kehitystä koskevassa jaksossa on tuotu esille myös Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 52 ja 53/2015). Koska kyseessä on Euroopan neuvoston sopimus, ulkoasiainministeriö esittää, että sopimusta käsiteltäisiin Euroopan neuvostoa koskevassa jaksossa.

Pohjoismaita koskevan jakson osalta ulkoasiainministeriö esittää, että Ruotsia koskevaan jaksoon lisätään Ruotsin ratifioineen vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan.

Liitteenä toimitetaan myös teknislouonteisia kommentteja kansainvälistä kehitystä koskevaan jaksoon.

Oikeuspäällikön sijainen,
yksikönpäällikkö

Krista Oinonen

Lainsäädäntösihteeri

Katja Fokin

Liitteet

- Teknislouonteiset kommentit kansainvälistä kehitystä koskevaan jaksoon